

Narzędzia badań kapitału społecznego

- PL -

Fundacja Fundusz Lokalny
Ziemi Biłgorajskiej

**Фундація
розвитку
Червонограда**

Projekt „Narzędzia badań kapitału społecznego dla Ukrainy” organizowany w ramach projektu Global Challenges Local Solutions, współfinansowanego ze środków Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach programu RITA – Przemiany w regionie, zgodnie z umową dotacji zawartą pomiędzy Fundacją Edukacja dla Demokracji oraz Akademią Rozwoju Filantropii w Polsce

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
1. Analiza danych zastanych	4
2. Quiz	10
3. Spacer badawczy.....	22
4. Wywiady z lokalnymi liderami	32

WSTĘP

JAK MIERZYĆ WPŁYW SWOICH DZIAŁAŃ NA OTOCZENIE?

Jeśli działasz lokalnie, to Twoje działania wzmacniają więzi i kontakty między ludźmi, zwiększają zaufanie...a więc budują KAPITAŁ SPOŁECZNY.

Jego rozwój można zbadać - wystarczy użyć odpowiednich narzędzi!

BOX - BADANIE ODDZIAŁYWANIA NA KAPITAŁ SPOŁECZNY to zestaw narzędzi do prowadzenia samodzielnych badań.

CZYM JEST KAPITAŁ SPOŁECZNY?

To poczucie, że ludzi coś łączy, chęci i umiejętności niezbędne, by podejmowali oni wspólne działania.

To także zaufanie, jakim się obdarzają i poczucie, że razem mogą wpłynąć na swoje otoczenie.

Mówiąc obrazowo: kapitał społeczny to „smar”, który sprawia, że Twoja społeczność działa sprawniej. Bez niego nie uda jej się nic zdziałać.

Kapitał społeczny da się zbadać. To możliwe, ponieważ ma on swoje różne wymiary: składa się na niego wiele cech Twojej społeczności. Może ona być otwarta, aktywna, skłócona, skłonna do współpracy, pozbawiona wspólnej tożsamości czy więzi. Każdy z tych wymiarów można zdiagnozować. Wbrew pozorom, otacza Cię morze danych o kapitale społecznym. Wyzwanie polega tylko na tym, żeby potrafić je zebrać i odczytać. W ramach narzędzi BOX będziesz mógł zbadać kapitał społeczny w następujących wymiarach:

WIĘZI, TOŻSAMOŚĆ - siła przywiązania poszczególnych członków do społeczności, poczucie przynależności i przywiązanie do norm ułatwiających wspólne działanie.

AKTYWNOŚĆ - zdolność do podejmowania działań w ramach społeczności.

WSPÓŁPRACA - zdolność do działania wspólnie z innymi członkami społeczności, uzgadniania swoich działań i unikania konfliktów.

WPŁYW - zdolność członków społeczności do wywierania wpływu na zbiorowe decyzje, zdolność do uczestnictwa w podejmowaniu tych decyzji i komunikacji z tymi, którzy są odpowiedzialni za ich podejmowanie.

ZAUFANIE - wiara w przewidywalność zachowań poszczególnych członków społeczności i ich dobre intencje.

NARZĘDZIA BADAWCZE BOX

BOX to swego rodzaju "skrzynka z narzędziami" zawierająca 4 narzędzia badawcze.

- ANALIZA DANYCH ZASTANYCH
- WYWIADY Z LOKALNYMI LIDERAMI
- SPACER BADAWCZY
- QUIZ

1. ANALIZA DANYCH ZASTANYCH

Co to jest Analiza Danych Zastanych?

Żeby przekonać się, jak Twoja społeczność wypada pod względem poziomu kapitału społecznego, nie musisz prowadzić skomplikowanych badań terenowych. Wiele interesujących wniosków możesz wyciągnąć, analizując tak zwane „dane zastane”. Są to po prostu informacje, które już zostały zebrane w innych celach - czy to przez Ciebie, czy przez kogoś innego. Tego typu informacje bardzo często gromadzą urzędy i różnego rodzaju instytucje publiczne. Mogą one dotyczyć np. tego, na co wydawane są środki publiczne w Twojej gminie, jaka jest frekwencja wyborcza, jakie organizacje działają na jej terenie czy jaki jest poziom bezpieczeństwa. Te dane zazwyczaj możesz porównywać w czasie, aby sprawdzić, jak interesujące Cię zjawisko zmienia się na przestrzeni lat czy miesięcy.

Kiedy użyć Analizy Danych Zastanych?

- Kiedy chcesz oprzeć swoją ocenę na możliwie twardych, obiektywnych miarach, uznawanych za wiarygodne przez potencjalnych odbiorców Twoich badań;
- Kiedy chcesz porównać sytuację w Twojej społeczności z ogólnopolskimi statystykami, z innymi społecznościami lub dokonać porównań w czasie;
- Kiedy nie chcesz lub nie możesz prowadzić własnych badań terenowych;
- Kiedy Twoja działalność jest dość długotrwała i/lub rozwinięta, by móc zakładać, że znajdzie odzwierciedlenie w danych zastanych.

Jak się przygotować?

1. Po pierwsze, trzeba wiedzieć, jakie dane mogą Ci pomóc w ocenie sytuacji i gdzie ich szukać.
2. Po drugie, trzeba potrafić te dane pozyskać.
3. Po trzecie, trzeba wiedzieć, jak mogą się one przekładać na ocenę kapitału społecznego – jaka wartość poszczególnych wskaźników tego kapitału oznacza, że jest dobrze, a jaka, że jest źle?

Analiza danych zastanych – krok po kroku

Krok 1: Wyznacz obszary, których będzie dotyczyła analiza

Narzędzie to zostało zbudowane w taki sposób, aby umożliwiała porównanie poziomu kapitału społecznego w miejscach, w których w konkretnym okresie (np. w ciągu ostatnich trzech lat) bezpośrednio działałeś(aś) oraz tych, które są dla Ciebie punktem odniesienia. Są to te miejsca, w których nie prowadziłeś(aś) działań, ale które według Ciebie mieszczą się w obszarze objętym pośrednim oddziaływaniem Twojej organizacji.

Czy musisz porównywać ze sobą te obszary? Oczywiście nie musisz - możesz zdecydować, że zbierzesz dane tylko dla jednego z nich – np. tylko dla całego obszaru stanowiącego teren działania Twojej organizacji. W takim wypadku, musisz zdefiniować tylko ten obszar (np. cały Twój powiat). Dlaczego wyznaczenie terytorialnego zakresu analizy jest ważne? Ponieważ ma duży wpływ na Twoje

dalsze kroki. Choć część danych, na których się ona opiera, jest ogólnodostępna, niektóre możesz zdobyć tylko prosząc o nie różne lokalne instytucje. To znaczy, że im szerszy będzie terytorialny zakres Twojej analizy, tym więcej takich instytucji będziesz prosić o dane i tym większe jest prawdopodobieństwo, że nie wszystkie uda Ci się zebrać. Zwiększy się więc wysiłek, który włożysz w uzyskiwanie tych danych.

Krok 2: Wybierz wskaźniki

Czym dokładnie są „wskaźniki”?

To takie zjawiska i zdarzenia, które możemy zaobserwować, a które pozwalają nam wnioskować o poziomie mniej uchwytnych zjawisk. Na przykład o poziomie aktywności społecznej może świadczyć to, jak duża część mieszkańców udziela się w różnego rodzaju organizacjach społecznych. Jak wybrać wskaźniki? Nie ma jednego uniwersalnego zestawu wskaźników, które równie dobrze działają w każdym miejscu. Na przykład w dużym mieście nie ma sensu odwoływać się do danych dotyczących członkostwa w Ochotniczych Strażach Pożarnych, bo ich tam nie ma. W gminie, którą nawiedziła powódź, różnice między poszczególnymi miejscowościami w liczbie osób korzystających z pomocy społecznej nie będą dobrą miarą poziomu nierówności społecznych itd. Wiele zależy też od szans na uzyskanie dostępu do danych. W różnych miejscach może to wyglądać rozmaicie. Jedne instytucje są pod tym względem bardziej otwarte niż inne, do jednych masz lepsze dojścia niż do innych. Dlatego w BOX możesz sam(a) wybrać wskaźniki, które z Twojej perspektywy i w Twoich warunkach wydają się najbardziej obiecującą, sensowną miarą poszczególnych wymiarów kapitału społecznego. Do wyboru masz blisko 100 takich wskaźników, zgromadzonych w specjalnym arkuszu Excel, dostępnym na stronie www.kapitalspoleczny.org w dziale „narzędzia”. Arkusz zwany jest niżej „matrycą wskaźników” kapitału społecznego. Wskaźniki w matrycy podzielone są na listy odnoszące się do każdego z wymiarów BOX. Wybierz spośród nich minimum 15 wskaźników, dbając przy tym o to, żeby każdy z wymiarów (więzi, aktywność, współpraca, wpływ, zaufanie) reprezentowany był przez minimum trzy wskaźniki. Oczywiście, możesz ich wybrać więcej – im więcej ich będzie, tym rzetelniejsze będą Twoje wyniki. Dwa wskaźniki w każdym z wymiarów wyróżnione są w matrycy czerwoną czcionką – to wskaźniki, które naszym zdaniem powinny być zawsze uwzględniane w badaniach z wykorzystaniem matrycy BOX (mają charakter obligatoryjny).

Krok 3: Zbierz dane

Gdzie znaleźć dane?

Sugestie dotyczące tego, gdzie ich szukać, towarzyszą każdemu ze wskaźników zamieszczonych w matrycy wskaźników. Sugestie te możesz potraktować jako pomocnicze kryterium doboru wskaźników – na przykład nie wybierać tych, których przy Twoich zasobach i w twojej okolicy na pewno nie będziesz w stanie zasilić danymi.

Część wskaźników proponowanych w BOX zasilana jest danymi, które możesz uzyskać, nie ruszając się zza biurka – wystarczy wyszukać je w Internecie. Czasami jednak, jeśli badasz terytorium niebędące konkretną jednostką administracyjną (np. nie całą gminę, ale jej wybrane miejscowości), może okazać się, że łatwo dostępne są tylko dane obejmujące cały obszar administracyjny, w którym znajdują się interesujące Cię miejsca. Uzyskanie niektórych danych będzie wymagało od Ciebie zwrócenia się do różnych lokalnych instytucji z prośbą o udostępnienie danych. W przypadku

instytucji publicznych możesz odwołać się do procedury dostępu do informacji publicznej - więcej o tym, jak z niej skorzystać, przeczytasz w pełnej wersji podręcznika dostępnej na stronie www.kapitalspoleczny.org w dziale „podręcznik”. Jeśli będziesz potrzebować danych od innego typu podmiotów, będziesz zdany tylko na życzliwość pracujących tam osób – możesz np. poprosić wszystkie lokalne organizacje o informacje o ich działalności. W przypadku niektórych wskaźników, samo pozyskanie odpowiednich danych może okazać się już małym przedsięwzięciem badawczym. Przygotuj się więc na to, że proces ich zbierania może trwać miesiąc lub nawet dłużej. Problemem może okazać się nie tylko wysiłek związany z kontaktem z instytucjami będącymi w posiadaniu potrzebnych Ci danych i tłumaczeniem Twoich intencji, ale także ryzyko wizerunkowe, jakie będzie to oznaczało dla Twojej organizacji („Po co im to?”, „Czy to zbieranie haków?”). Dlatego staraj się wybierać do analizy takie wskaźniki, które będziesz w stanie zasilić danymi. Jeśli w trakcie pracy okaże się, że pozyskanie tych danych dla jakiegoś wskaźnika lub wskaźników nie jest możliwe, lub że dane, które udaje Ci się uzyskać, nie są wiarygodne, zastąp problematyczny wskaźnik innym.

Krok 4: Uzyskaj wyniki

Do przełożenia zgromadzonych przez Ciebie danych na wyniki BOX służy matryca wskaźników. Aby z niej skorzystać, postępuj zgodnie z poniższą instrukcją:

- Zaczynij od wpisania w dwóch polach ponad nią nazw obszaru lub obszarów, dla których zbierałeś(aś) dane. Jeśli był to tylko jeden obszar, wpisz jego nazwę – może być to nazwa własna, zwyczajowa lub opisowa, nic Cię tu nie ogranicza. Jeśli porównujesz miejsca, w których bezpośrednio działałeś(aś), z jakimś innym obszarem, wpisz dwie nazwy, zgodnie z instrukcjami w matrycy. Jeśli zbierałeś(aś) dane dla tego samego obszaru, ale w różnych momentach w czasie, wpisz w pierwsze pole nazwę tego obszaru i wyjściowy rok (lub okres) pomiaru, w drugie zaś tę samą nazwę i docelowy rok (okres) pomiaru.
- W wierszach właściwych dla wybranych przez Ciebie wskaźników wpisz dane, które zebrałeś(aś). Jeśli porównujesz dwa obszary lub dwa momenty w czasie, wpisz dane dla każdej z kolumn odpowiadających tym obszarom/okresom. Wpisuj same wartości liczbowe – odpowiednie „końcówki” czy jednostki miary zostaną do nich dodane automatycznie. Komórki odnoszące się do wskaźników, których nie uwzględniasz w analizie, pozostaw puste (por. ilustracja). Jeśli masz wątpliwości, jak obliczyć wartość poszczególnych wskaźników, skorzystaj z instrukcji i uwag wpisanych w odpowiednich wierszach po prawej stronie całego arkusza.
- Kiedy skończysz, przejdź do arkuszy zatytułowanych „Radar BOX” i „Ranking wskaźników”, by obejrzeć wyniki.

Opracowanie wyników

Metoda 1 – Radar BOX

Sposobem prezentacji wyników analizy jest wykres radarowy. Przedstawia on wyniki BOX w każdym z pięciu wymiarów składających się na naszą ocenę kapitału społecznego. Wykres radarowy powstaje przez wyliczenie średniej arytmetycznej z oceny tych wskaźników, dla których zbierałeś(aś) dane, na skali od 0 do 10 punktów. Jeśli porównujesz dwa obszary lub dwa okresy, wyniki obliczone

zostaną osobno dla każdego z nich i pokazane na dwóch liniach na wykresie. Jeśli badasz tylko jeden obszar, na wykresie zobaczysz tylko jedną linię.

Metoda 2 – „Ranking wskaźników”

Wykres radarowy nie jest jedynym sposobem prezentacji Twoich wyników. Jeśli porównywałeś(aś) ze sobą dwa obszary lub dwa okresy, dla każdego wskaźnika zobaczysz dwa słupki oznaczające ocenę dla tych obszarów/okresów. Czerwony słupek oznacza obszar Twoich bezpośrednich działań lub okres docelowy, niebieski – szerszy obszar, będący Twoim punktem odniesienia, lub okres wyjściowy.

Przygotowanie raportu

Wyniki możesz wstawić w specjalnie przygotowany szablon raportu z analizy danych zastanych. Jest on bardzo prosty – składa się z krótkiego opisu przeprowadzonego przez Ciebie badania, sekcji, w której możesz wkleić zaprezentowane wyżej wykresy, oraz części na krótkie podsumowanie wyników. W pierwszej sekcji musisz wpisać wszystkie informacje istotne dla odbiorców raportu:

- Jakiego okresu lub okresów dotyczą wyniki;
- Jakiego obszaru lub obszarów dotyczą wyniki;
- Których użyłeś wskaźników;
- Którymi metodami gromadziłeś(aś) dane służące zasilaniu tych wskaźników;
- Jakie były problemy z realizacją wątpliwości dotyczące dotyczących rzetelności danych, które udało Ci się pozyskać.

W sekcji drugiej wklejasz wykresy wygenerowane w wyniku Twojej pracy i krótko opisujesz te spośród prezentowanych wyników, które Twoim zdaniem zasługują na podkreślenie. W sekcji trzeciej możesz podsumować całość analizy kilkoma zdaniem ogólnego komentarza.

SZABLON RAPORTU

Wstęp

Niniejszy raport służy podsumowaniu wyników analizy danych zastanych dotyczących poziomu kapitału społecznego w[obszar/y].

Tu napisz, dlaczego zdecydowałeś/aś się na to badanie.

1.1. Zakres terytorialny badania

Tu napisz, jakiego obszaru/obszarów dotyczy twoja analiza i jak je zdefiniowałeś(aś);

1.2. Zakres czasowy badania

Tu napisz, jakiego okresu lub okresów dotyczy twoja analiza;

1.3. Zakres tematyczny badania

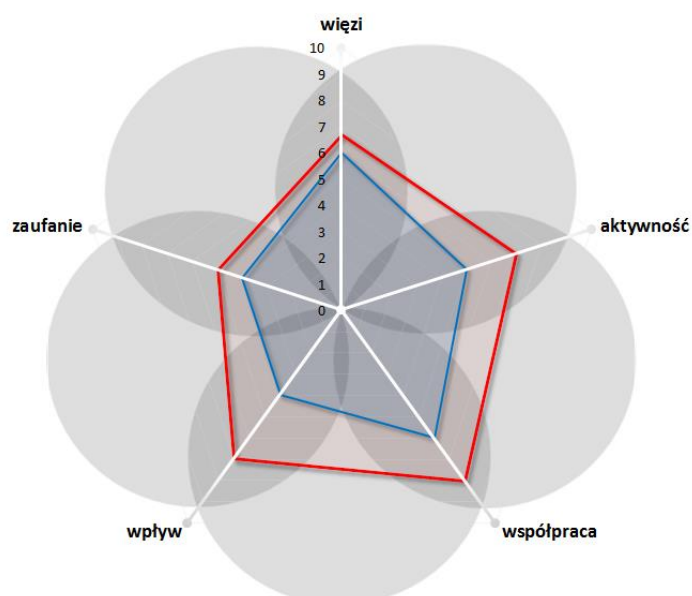
Tu napisz, jakich wskaźników użyłeś(aś) w swojej analizie (wymień je osobno dla poszczególnych wymiarów BOX) i skąd pochodzą zasilające je dane. Odpowiednie informacje znajdziesz w matrycy wskaźników BOX. Napisz też, jakimi metodami pozyskiwałeś(aś) te dane.

1.4. Uwagi na temat realizacji badania

Tu napisz o wszelkich trudnościach, jakie napotkałeś(aś) realizując badanie i o Twoich wątpliwościach lub problemach związanych rzetelnością danych, które udało Ci się pozyskać.

Wyniki analizy

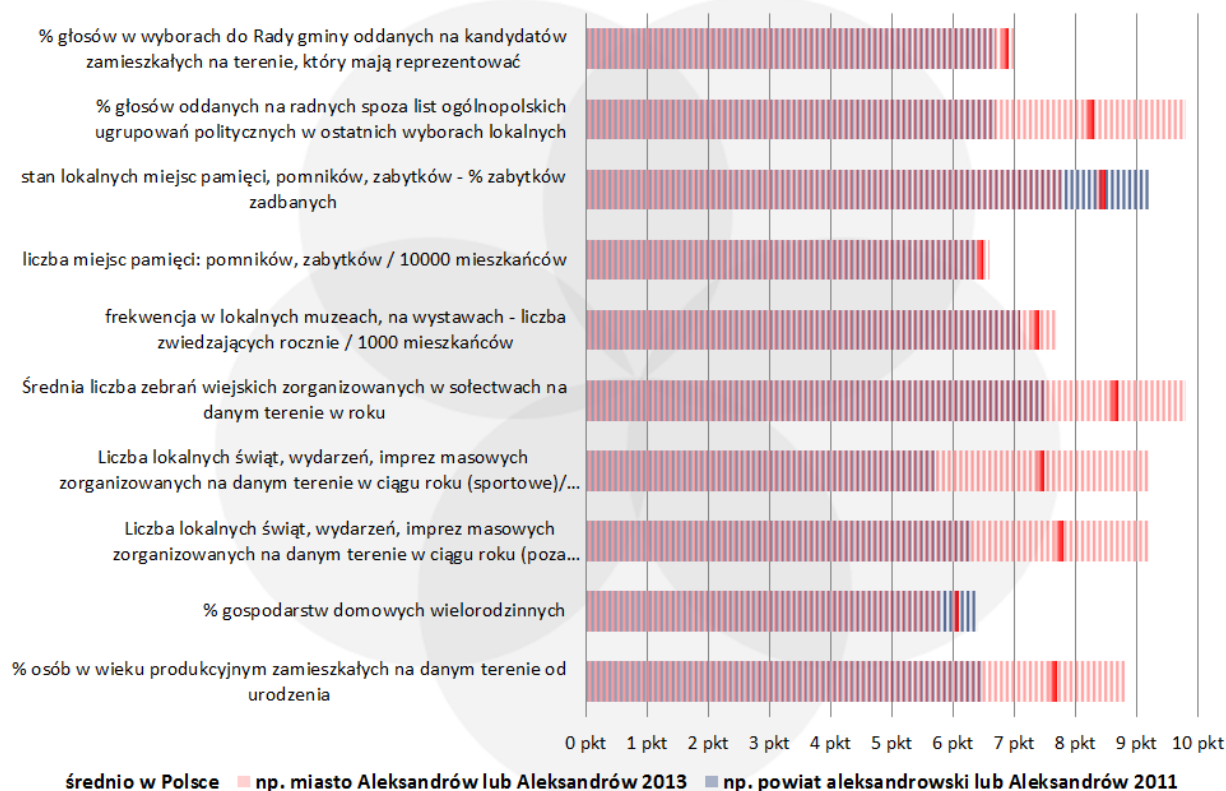
2.1. Podsumowanie wyników - kapitał społeczny w [obszar/y]

■ np. powiat aleksandrowski lub Aleksandrów 2011 □ np. miasto Aleksandrów lub Aleksandrów 2013

Tu napisz, co wynika dla Ciebie z ww. wykresu, skąd mogą brać się takie wyniki, jak mają się one do Twoich działań (co osiągnąłeś(ętaś), co planujesz)

2.2. Szczegółowe omówienie wyników

Tu napisz, które z ocen cząstkowych składających się na ogólne wyniki BOX są dla Ciebie szczególnie uderzające, istotne, godne podkreślenia, czemu je przypisywać.

Podsumowanie

Tu podsumuj wyniki, napisz, jakie rekomendacje z nich wynikają, co zamierzasz zrobić, co Twoim zdaniem mogą zrobić w tej sprawie inni. Pamiętaj, żeby dostosować przekaz do tego, kto będzie głównym odbiorcą Twojego raportu – czy będą to odbiorcy Twoich działań, lokalny samorząd, potencjalni sponsorzy, inne organizacje czy ktoś inny.

2. QUIZ

Co to jest Quiz?

Badanie kapitału społecznego może przybrać formę zabawy, w której uczestnicy badania odpowiadając na pytania sami poszerzają swoją wiedzę na temat swojego zaangażowania w życie społeczności. W ramach BOX przygotowaliśmy krótki kwestionariusz w formie przyjaznego quizu. Uczestnicy Twoich projektów mogą go samodzielnie wypełnić. Na koniec każdy z uczestników może sam podliczyć swoje wyniki i przeczytać swój krótki „profil”, odpowiadający uzyskanej punktacji. Oczywiście to tylko zabawa, jednak umożliwia ona uczestnikom refleksję nad swoim poziomem zaangażowania w życie lokalnej społeczności. Tobie zaś daje dostęp do danych o wynikach wszystkich uczestników, które to dane, mogą być wartościową miarą lokalnego kapitału społecznego.

Kiedy go użyć?

- Gdy chcesz, żeby udział w badaniu wiązał się ze wzrostem samoświadomości jego uczestników
- Gdy nie masz zasobów i czasu, by przeprowadzić bardziej złożone badania

Jak się przygotować?

Kogo zaprosić do Quizu?

Quiz jest pomyślany głównie jako narzędzie do pomiaru kapitału społecznego w grupie beneficjentów Twojego projektu. Z tego względu warto przeprowadzić go na końcu i na początku projektu. Możesz go jednak użyć wśród innych osób np. takich, które dopiero będą brały udział w projekcie, albo podobnej grupie niebiorącej udziału w projekcie, aby zobaczyć, jak twoi beneficjenci wypadli na ich tle.

Jak zorganizować Quiz?

Quiz jest przeznaczony do samodzielnego wypełniania. Do jego realizacji będziesz potrzebować wydrukowanych kwestionariuszy i czegoś do pisania dla uczestników. Jeżeli quiz chcesz przeprowadzić w trakcie jakiejś imprezy plenerowej, możesz przygotować specjalną urnę/pudełko, do którego uczestnicy będą wypełniali wypełnione kwestionariusze.

Quiz – krok po kroku

Jak przeprowadzić Quiz?

- Przeprowadzenie badania polega na dystrybucji kwestionariuszy quizu wśród uczestników.

- Po jego wypełnieniu mogą oni odczytać swoje wyniki, podliczając zdobyte punkty. Następnie wrzucają wypełnione karty do pojemnika/urny lub przekazują je badaczowi.
- Po zebraniu wszystkich kart można wpisać wyniki w przygotowany arkusz i poddać zbiorczej analizie.
- Badanie najlepiej przeprowadzić przy okazji jakiegoś zgromadzenia lub zebrania skupiającego większą liczbę osób w jednym miejscu i czasie. Dobrą okazją do przeprowadzenia quizu mogą być np. wszelkiego rodzaju wydarzenia plenerowe, podsumowanie projektu lub zebranie rekrutacyjne.
- Quiz można również rozesłać mailem lub rozdać badanym do wypełnienia w domu. Wadą tego rozwiązania jest jednak to, że w takiej sytuacji musisz włożyć dość dużo wysiłku, aby otrzymać z powrotem wypełnione ankiety.

Co po badaniu?

Po zebraniu quizów osoby realizujące badanie powinny:

- Nadać im unikalne numery (zapisać na quizie numer respondenta);
- Wprowadzić je do karty zawierającej mechanizm liczenia wyników i odczytać wyniki;
- Wyniki uzyskane w różnych grupach można ze sobą porównywać. Dzięki temu dowiemy się, w której grupie poziom kapitału społecznego jest wyższy, a w której niższy.

Opracowanie wyników

Zebrane dane powinieneś wpisać do mechanizmu liczącego, postępując zgodnie z poniższą instrukcją:

1. Na końcu każdego quizu znajduje się tabela z łączną punktacją, w której badani zaznaczają uzyskany przez siebie wynik.
2. Wyniki te należy wpisać w arkusz excel „mechanizm liczący” w zakładce „baza”. Każda kolumna odpowiada pytaniu zadanemu w quizie, każdy wiersz arkusza odpowiada jednej osobie badanej. Wyniki wpisujemy do arkusza po kolei, zgodnie z nadanym wcześniej każdemu uczestnikowi numerowi respondenta. W arkuszu znajdują się dwie zakładki odpowiadające odpowiedziom udzielanym wśród osób uczestniczących w Twoim projekcie i mieszkańcom, którzy w nim nie uczestniczyli. W zależności od tego, do której grupy należał respondent, wpisujesz go do odpowiedniej bazy.
3. Po wpisaniu do bazy danych z wszystkich wywiadów możesz sprawdzić wyniki badania. Aby to zrobić, przejdź do zakładki „Wyniki_uczestnicy”, bądź „Wyniki_nieuczestnicy” – w zależności od tego, czy chcesz spojrzeć na wyniki grupy osób uczestniczących w Twoich

projektach, czy też wyniki dla mieszkańców, którzy nie brali w nich udziału. Znajdują się w niej zarówno wyniki wywiadów z poszczególnymi respondentami, jak i wynik zbiorczy, dla każdego z 5 wymiarów BOX. Wyniki te są już tak przeskalowane, żeby zawierały się w przedziale od 0 do 10 punktów, gdzie 0 oznacza najniższą, a 10 najwyższą ocenę danego wymiaru kapitału społecznego. Ostateczny „werdykt” dotyczący kapitału społecznego w badanej przez Ciebie grupie to średnia arytmetyczna z wyników cząstkowych, zapisana w wierszu zatytułowanym „wyniki ogółem”.

4. Porównaniu wyników badania dla obu grup służy radar BOX znajdujący się w ostatniej zakładce arkusza .

Prezentacja wyników – raport z badań

Wyniki możesz wstawić w specjalnie przygotowany szablon raportu z quizu. Jest on bardzo prosty. Składa się z krótkiego opisu przeprowadzonego przez Ciebie badania, sekcji, w której możesz wkleić zaprezentowane wyżej wykresy oraz części na krótkie podsumowanie Twoich wyników. W pierwszej sekcji musisz wpisać wszystkie informacje istotne dla odbiorców raportu:

- Jakiego okresu lub okresów dotyczyły;
- Jakiego obszaru lub obszarów dotyczyły – jakie miejscowości lub całości terytorialne się na niego składają;
- Jakich użyłeś(aś) danych;
- Jakimi metodami gromadziłeś(aś) te dane;
- Informacje o ewentualnych problemach z realizacją badania i wątpliwościach dotyczących rzetelności danych, które udało Ci się pozyskać.

W sekcji drugiej wklejasz wykresy wygenerowane w wyniku Twojej pracy i krótko opisujesz te spośród prezentowanych na nich wyników, które Twoim zdaniem zasługują na podkreślenie. W sekcji trzeciej możesz podsumować całość analizy kilkoma zdaniem ogólnego komentarza.

KARTA QUIZU - Kim jesteś w swojej społeczności?

Quiz do autoewaluacji

- 1. Przypuśćmy, że w Twojej gminie ma powstać duży zakład pracy. Na początku informacje na ten temat posiadałoby jedynie kilka najważniejszych osób w samorządzie. Jak Twoim zdaniem wyglądałby przepływ informacji o tym fakcie w Twojej miejscowości?**

- A. Szybko wiedzieliby o tym cała gmina. U nas wszyscy wszystko wiedzą.
- B. Informacja o tym by krążyła jedynie w pewnych środowiskach (np. wśród znajomych i rodziny osób z samorządu)
- C. Nikt poza samorządem by się o tym nie dowiedział dopóki nie zaczęto by budowy fabryki.

- 2. W Twojej miejscowości pojawiła się ekipa telewizyjna. Dziennikarz podchodzi do Ciebie i pyta jak ci się tu mieszka. Co odpowiadasz?**

- A. Opowiadam mu wyłącznie o zaletach mieszkania w mojej miejscowości. Jestem dumny z mieszkania tutaj i chciałbym, żeby inni mieli o naszej miejscowości jak najlepsze zdanie.
- B. Opowiadam mu o zaletach i wadach mojej miejscowości. Dobrze jest pokazać naszą miejscowość w dobrym świetle, ale może dzięki telewizji parę spraw zmieni się na lepsze.
- C. Opowiadam mu jak jest tu beznadziejnie i jak bardzo chciałbym się stąd wyprowadzić.

- 3. Masz okazję przeprowadzić się do bardzo ładnego miejsca. Problem w tym, że znajduje się ono na drugim końcu Polski. Co robisz?**

- A. Rezygnuję. Tu mam rodzinę i przyjaciół. Poza tym lubię miejsce w którym mieszkam.
- B. Rozważam za i przeciw. Warto by stąd wyjechać, ale żal mi zostawić ludzi, których tu znam.
- C. Przeprowadzam się. Wreszcie jest okazja, żeby się wyrwać z mojej miejscowości.

4. Zaznacz wszystkie te z poniższych stwierdzeń z którymi się bardziej zgadzasz niż nie zgadzasz.

- A. Mieszkańcy mojej miejscowości są uczynni – łatwo od nich otrzymać pomoc
- B. Mieszkańcy mojej miejscowości są otwarci na osoby z zewnątrz- łatwo jest zostać przez nich zaakceptowany
- C. Mieszkańcy mojej miejscowości są mało skonfliktowani – raczej nie ma u nas spraw które poważnie dzieliły by ludzi
- D. Wśród mieszkańców naszej miejscowości nie ma osób zdecydowanie biedniejszych lub bogatszych od innych.

5. Dowiedziałeś się, że Twój sąsiad wywozi śmieci do lasu. Co robisz z tą wiedzą?

- A. Zwracam mu uwagę.
- B. Zawiadamiam odpowiednie służby.
- C. Nic. To nie moja sprawa

6. Zbliża się niedzielne popołudnie. Dostałeś zaproszenie na dwie imprezy odbywające się w tym samym czasie. Jedną z nich są imieniny Twojego kuzyna, drugą grill organizowany przez znajomych. Gdyby to od Ciebie zależało, którą z tych dwóch opcji byś wybrał?*

- A. Imieniny kuzyna
- B. Grill ze znajomymi
- C. Żadną. Najbardziej lubię spędzać wolny czas w swoim domu

7. Jak często spotykasz się towarzysko ze znajomymi?

- A. Co najmniej raz w tygodniu
- B. Kilka razy w miesiącu
- C. Co kilka miesięcy
- D. Raz na pół roku bądź rzadziej

8. Przed Domem Kultury zauważyłeś plakat z informacją o festynie, który ma się odbyć w Twojej miejscowości. Jaka jest twoja reakcja?

- A. Świetnie, idę i namówię przyjaciół!
- B. Może być ciekawie, pod warunkiem że przyjdą moi znajomi.
- C. Nie idę. Nie lubię bezsensownych spędów, nie ciekawi mnie to

9. Czy jesteś członkiem organizacji społecznej* istniejącej na terenie Twojej miejscowości?

* organizacje społeczne to np. stowarzyszenia, fundacje, ochotnicze straże pożarne, klub sportowy, koło gospodyń wiejskich, wspólnota parafialna itp.

- A. Tak
- B. Nie

10. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy zainicjowałeś jakieś działanie na rzecz swojej społeczności (np. zbieranie podpisów pod petycją, poprowadziłeś projekt etc.)

- A. Tak
- B. Nie

11. Robisz porządki w szafie. Zostało ci wiele ubrań w których już nie chodzisz. Co robisz?

- A. Oddaje ubrania do organizacji charytatywnej
- B. Szukam osoby w dalszej rodzinie, wśród znajomych której mógłbym je oddać
- C. Wystawiam je na sprzedaż (np. na serwisach aukcyjnych)

12. Wyobraźmy sobie, że kupiłeś nowy kredens. Problem w tym, że mebel jest dość ciężki i nie jesteś w stanie sam go wnieść do domu nawet z pomocą najbliższej rodziny. Czy znasz osobę z poza Twojej rodziny, która pomogłaby ci w tej sytuacji za darmo?

- A. Tak
- B. Nie

13. Do domu/mieszkania obok Ciebie wprowadził się nowy sąsiad. Któregoś dnia puka do twoich drzwi i pyta się czy nie pożyczylabyś mu 10 zł. Twierdzi, że zabrakło mu tyle aby zapłacić za zamówioną przesyłkę i że odda ci następnego dnia. Co robisz?

- A. Pożyczam mu je bez mrugnięcia okiem
- B. Grzecznie odmawiam.

14. Na stronie internetowej gminy znalazłeś informacje że lokalna organizacja pozarządowa szuka osób do pomocy przy organizacji festynu dla niepełnosprawnych. Osoby zainteresowane przez całą sobotę za darmo zajmowałyby się niepełnosprawnymi uczestnikami festynu. Co robisz?

- A. Zgłaszam się do pomocy jeżeli tylko mogę
- B. Po całym tygodniu pracy chce mieć czas dla siebie, swoich bliskich i przyjaciół więc niestety nie mogę pomóc.

15. Przypuśćmy, że chcesz zorganizować społeczną akcję sadzenia drzewek na terenie Twojej miejscowości. Jak myślisz łatwo czy trudno byłoby ci namówić do przyłączenia się do akcji innych mieszkańców?

- A. Zdecydowanie łatwo
- B. Raczej łatwo
- C. Raczej trudno
- D. Zdecydowanie trudno

16. Z którą z poniższych opinii zgadzasz się w największym stopniu? *

- A. Generalnie ufam innym ludziom, również tym których nie znam
- B. Ufam tylko rodzinie i najbliższym znajomym
- C. W obecnych czasach nie można nikomu zaufać

17. Przypuśćmy że zostawiłeś portfel wraz z pieniędzmi i dokumentami na ławce obok sklepu w Twojej miejscowości. Przypomniałeś sobie o tym dopiero po godzinie i postanowiłeś wrócić w to miejsce. Jak myślisz, która wersja wydarzeń jest najbardziej prawdopodobna?

- A. Portfel będzie na Ciebie czekał z całą zawartością w sklepie.
- B. Portfel będzie leżał w tym samym miejscu w którym go zostawiłeś z całą zawartością
- C. Portfel będzie leżał w tym samym miejscu w którym go zostawiłeś, ale znikną z niego pieniądze
- D. Portfela nie będzie

18. Czy na terenie Twojej miejscowości są osoby z poza Twojej rodziny, które są dla Ciebie autorytetem?

- A. Zdecydowanie tak
- B. Raczej tak
- C. Raczej nie
- D. Zdecydowanie nie

19. Co sądzisz o osobach, które angażują się w działalność społeczną np. są członkami fundacji czy stowarzyszeń?

- A. Bardzo doceniam to że poświęcają swój wolny czas dla dobra ogółu
- B. Doceniam ich zaangażowanie, ale zastanawiam się co z tego mają?
- C. Nie ufam im. Nikt nie robi nic za darmo.

20. Czy pozwoliłbyś swoim dzieciom bawić się z kolegami/koleżankami na podwórku/lokalnym placu zabaw bez Twojej opieki?

- A. Tak. W naszej miejscowości nic im nie grozi
- B. Tak, ale tylko pod warunkiem, że były by pod opieką znanego mi dorosłego (np. sąsiadki).
- C. Nie. W naszych czasach to nie jest bezpieczne

21. W wyborach do samorządu lokalnego startuje dwóch kandydatów. Pierwszy z nich ma bardziej pasujące Tobie pomysły na to jak powinna wyglądać Wasza gmina, a drugi jest Twoim bardzo dobrym znajomym. Na kogo zagłosujesz? *

- A. Na pierwszego kandydata
- B. Na mojego znajomego
- C. Na żadnego z nich. Z zasady nie chodzę na wybory.

22. Czy uważasz, że masz duży czy mały wpływ na sytuacje w swojej społeczności?

- A. Duży. Jako obywatel nie tylko wybieram lokalne władzę, ale mogę również zaangażować się w szereg inicjatyw społecznych mogących zmienić moją miejscowość na lepsze.
- B. Średni. Raz na cztery lata mogę pójść głosować w wyborach samorządowych i na tym kończą się mój wpływ.
- C. Mały. Nikt tu nie liczy się z „szarym obywatelem”.

23. Przypuśćmy, że w Twojej gminie o wydatkowaniu części pieniędzy przeznaczonych na inwestycje decydować mają sami mieszkańcy. Co sądzisz o takim pomysle?

- A. To bardzo dobry pomysł. To my, mieszkańcy wiemy co wymaga zmiany w naszej gminie
- B. Idea dobra, ale nie wiem czy mieszkańcy są wystarczająco odpowiedzialni, żeby odpowiedzialnie decydować o wydawaniu pieniędzy.
- C. To nie ma sensu. Decydować o takich sprawach powinni politycy i specjaliści.

24. Czy zdarzyło ci się kontaktować z osobą wchodzącą w skład samorządu lokalnego (radnym, wójtem) w związku z pełnioną przez nią funkcją np. przyjść z jakąś sprawą na dyżur.

- A. Tak
- B. Nie

25. Przypuśćmy, że władzę gminy planują wycięcie drzew na terenie Twojej miejscowości. Wielu twoim sąsiadom się to nie podoba. Powstaje pomysł żeby stworzyć petycję, zebrać podpisy i w ten sposób wpłynąć na decyzje władz. Jakie jest twoje zdanie na temat takiej akcji:

- A. To bardzo dobry pomysł. Gdy władze zobaczą jakie zdanie na temat ich pomysłu ma większość mieszkańców zrezygnują z wycięcia drzew
- B. Pomysł dobry, ale trudno powiedzieć czy władze zechcą wziąć pod uwagę co my sądzimy na ten temat
- C. Szkoda zachodu. Władza zupełnie nie liczy się z naszą opinią.

Wypełniłeś(aś) quiz? Świetnie. Spójrz teraz na poniższą tabelę i zsumuj punkty, które uzyskałeś za odpowiedź na poszczególne pytania i zobacz jaką rolę pełnisz w swojej społeczności:

Kim jesteś w swojej społeczności?

Numer pytania	Punktacja	Numer pytania	Punktacja
1	A. 4 B. 4 C. 0	14	A. 4 B. 0
2	A. 4 B. 2 C. 0	15	A. 4 B. 2 C. 0 D. 0
3	A. 4 B. 2 C. 0	16	A. 4 B. 4 C. 0
4	A. 1 B. 1 C. 1 D. 1	17	A. 4 B. 2 C. 0 D. 0
5	A. 4 B. 2 C. 0	18	A. 4 B. 2 C. 0 D. 0
6	A. 4 B. 4 C. 0	19	A. 4 B. 2 C. 0
7	A. 4 B. 3 C. 1	20	A. 4 B. 2 C. 0

	D. 0		
8	A. 4 B. 1 C. 0	21	A. 4 B. 4 C. 0
9	A. 4 B. 0	22	A. 4 B. 1 C. 0
10	A. 4 B. 0	23	A. 4 B. 2 C. 0
11	A. 4 B. 4 C. 0	24	A. 4 B. 0
12	A. 4 B. 0	25	A. 4 B. 2 C. 0
13	A. 4 B. 0	Suma:	

<p>Spółecznik:</p> <p>Jesteś prawdziwym wulkanem energii w kwestii działalności społecznej. Ciągłe coś organizujesz i wszędzie Ciebie pełno. Masz szerokie kontakty w społeczności lokalnej. Ludzie Cię znają i szanują za Twoją aktywność. Nie myślałeś aby kandydować na radnego? Miałybyś duże szanse.</p>	100 – 75 pkt
<p>Aktywny obywatel:</p> <p>Wiesz co się dzieje w Twoim najbliższym otoczeniu. Znasz ludzi mieszkający wokół Ciebie i chętnie im pomagasz. Może nie jesteś inicjatorem działań, ale gdy ktoś cię prosi o pomoc na pewno mu nie odmówisz.</p>	75 – 51 pkt
<p>Bierny obywatel:</p> <p>Interesujesz się sprawami lokalnymi, ale raczej jako bierny widz niż aktywny uczestnik. Wychodzisz z założenie, że ludzie powinni żyć przed wszystkim swoim życiem zaś na aktywność społeczną patrzysz z pewną podejrzliwością. Najlepiej czujesz się w grupie osób ci najbliższych zaś innym nie specjalnie ufasz.</p>	51 – 25 pkt
<p>Samotnik:</p> <p>Masz mały kontakt z innymi mieszkańcami Twojej gminy. Żyjesz obok</p>	25 – 0 pkt

nich, nie zainteresowany wspólnymi sprawami. Nie udzielasz, ale również nie oczekujesz od nikogo pomocy. Nie widzisz za bardzo sensu wspólnego działania, zresztą i tak uważasz, że nikt nie zechce słuchać twojego głosu Hej! Czas wyjść z ukrycia i zrobić coś z innymi!

Raport z autoewaluacji uczestników projektu (quizu)

Wstęp

Niniejszy raport służy podsumowaniu wywiadów z mieszkańcami w[obszar/y].

Tu napisz, dlaczego zdecydowałeś/aś się na to badanie.

1.1. Zakres terytorialny badania

Tu napisz, jakiego obszaru/obszarów dotyczy twoja analiza i jak je zdefiniowałeś(aś);

1.2. Zakres czasowy badania

Tu napisz, jakiego okresu lub okresów dotyczy twoja analiza;

1.3. Zakres tematyczny badania

Tu napisz, jakich wskaźników użyłeś(aś) w swojej analizie (wymień je osobno dla poszczególnych wymiarów BOX) i skąd pochodzą zasilające je dane. Odpowiednie informacje znajdziesz w macierzy wskaźników BOX. Napisz też, jakimi metodami pozyskiwałeś(aś) te dane.

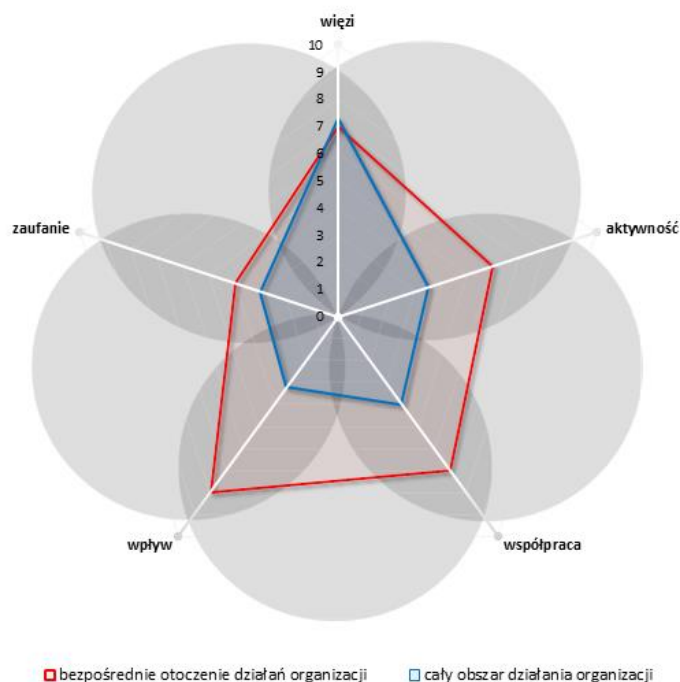
1.4. Uwagi na temat realizacji badania

Tu napisz o wszelkich trudnościach, jakie napotkałeś(aś) realizując badanie i o Twoich wątpliwościach lub problemach związanych rzetelnością danych, które udało Ci się pozyskać.

Wyniki analizy

2.1. Podsumowanie wyników - kapitał społeczny w [obszar/y]

Tu napisz, co wynika dla Ciebie z ww. wykresu, skąd mogą brać się takie wyniki, jak mają się one do Twoich działań (co osiągnąłeś(ęś), co planujesz)

Podsumowanie

Tu podsumuj wyniki, napisz, jakie rekomendacje z nich wynikają, co zamierzasz zrobić, co Twoim zdaniem mogą zrobić w tej sprawie inni. Pamiętaj, żeby dostosować przekaz do tego, kto będzie głównym odbiorcą Twojego raportu – czy będą to odbiorcy Twoich działań, lokalny samorząd, potencjalni sponsorzy, inne organizacje czy ktoś inny.

3. SPACER BADAWCZY

Co to jest spacer badawczy?

Spacer badawczy to metoda pozwalająca spojrzeć na badany obszar (miejscowość/gminę) oczami jego mieszkańców. W trakcie badania uczestnicy wcielają się w role przewodników oprowadzających badacza po miejscach, w których widoczne są zarówno pozytywne jak i negatywne zjawiska społeczne zachodzące w ich otoczeniu. Pozwala to na analizę występowania w przestrzeni publicznej zjawisk świadczących o obecności lub braku kapitału społecznego w gminie/miejscowości. Metoda ta ma tę przewagę nad bardziej konwencjonalnymi metodami badawczymi, że pozwala badanym skoncentrować się na faktach i konkretnych miejscach. Sprzyja to większemu zaangażowaniu uczestników w badanie i zwykle przekłada się na bardzo ciekawe dyskusje i konkluzje.

Kiedy go użyć?

- Gdy chcesz zobaczyć, jak widzą przestrzeń gminy/miejscowości różni mieszkańcy (w różnym wieku, pochodzących z różnych środowisk);
- Gdy chcesz usytuować zjawiska związane z obecnością/brakiem kapitału społecznego w przestrzeni;
- Gdy chcesz uzyskać materiał wizualny wskazujący na obecność/brak kapitału społecznego w gminie;
- Gdy chcesz wyodrębnić obszary w gminie/miejscowości wymagające interwencji.

Spacer badawczy – krok po kroku

Badanie składa się z dwóch części: dyskusji o przestrzeni oraz spaceru badawczego. W obu powinny uczestniczyć te same osoby zrekrutowane zgodnie z poniższymi wskazówkami.

Krok 1: Jak wyznaczyć obszar spaceru?

Pierwszą rzeczą, o której powinieneś pomyśleć, jest precyzyjne określenie obszaru, który chcesz zbadać. Czy będzie to gmina, czy też konkretna miejscowość?

- Pamiętaj, że im większy obszar, tym trudniej będzie Wam się rozmawiało o konkretnych miejscach i zaznaczało je na mapie. Z tego względu największą (i rekomendowaną) jednostką terytorialną, w której można przeprowadzić spacer, jest gmina.
- Jeżeli interesuje Cię większy obszar, powinieneś zorganizować kilka badań.

- Oczywiście wiele spacerów możesz poprowadzić także wtedy, kiedy interesuje Cię stosunkowo

niewielki obszar – im więcej ich będzie, tym rzetelniejsze będą wyniki Twoich badań. Każdy z nich przeprowadź zgodnie ze schematem opisanym w poniższej instrukcji.

Krok 2: Kogo zaprosić do badania?

- Do udziału w spacerze/dyskusji powinieneś zaprosić do sześciu osób, tak, aby każda z nich miała szansę przedstawić swój punkt widzenia.
- Uczestnicy powinni być w podobnym wieku, ale mieszkać w różnych miejscach w obrębie badanej gminy i być różnej płci.
- Wskazane jest, aby w badaniu brały udział osoby nieznające się wcześniej zbyt dobrze. Jest to istotne, ponieważ znajomi potrafią zmonopolizować rozmowę, mają też często zbliżone opinie na interesujące nas tematy i bywają w tych samych miejscach. To wszystko może negatywnie wpłynąć na jakość dyskusji i zawęzić zakres zebranych informacji do opinii jednego środowiska.

Aby poznać jak najszersze spektrum opinii na temat gminy/miejscowości, warto przeprowadzić więcej niż jeden spacer i dyskusje z osobami w różnym wieku (np. trzy dyskusje/spacery: z młodzieżą, dorosłymi, seniorami).

Gdy zakończysz proces rekrutacji uczestników badania, możesz rozpocząć przygotowanie do dyskusji o przestrzeni, która poprzedzi spacer. Pamiętaj o zebraniu od tych osób informacji niezbędnych do umówienia się na spacer (np. numer telefonu).

Krok 3: Jak zorganizować dyskusję?

- Zacznij od zorganizowania miejsca, w którym będzie się Wam dobrze pracowało. Potrzebujesz pomieszczenia wyposażonego w duży stół (na nim położysz mapę przestrzeni, o której będziecie rozmawiać), dobre światło oraz wystarczającą ilość przestrzeni, aby w komfortowych warunkach mogło pracować tam siedem osób (prowadzący rozmowę oraz uczestnicy). Jeśli możesz, zadbaj o swobodną atmosferę spotkania i drobny poczęstunek (napoje, ciastka), który „oderwie” uczestników spotkania od ich krzeseł i pomoże stworzyć bardziej nieformalny nastrój.
- Następnie przygotuj mapę obszaru objętego badaniem w dużym formacie (np. B2). Może to być mapa wydrukowana z serwisów internetowych typu google maps, targeto.pl itp., albo po prostu rozkładana mapa obszaru, którą można kupić na stacji benzynowej. Ważne, aby była ona w takiej skali, by widoczne były na niej pojedyncze obiekty (budynki, ulice, place zabaw), które będziecie zaznaczać w trakcie dyskusji.

- W trakcie rozmowy będziecie wskazywać miejsca o określonej charakterystyce (szczegółowe informacje o tym, jakie to miejsca, znajdziesz w scenariuszu rozmowy). Zastanów się, czym będziesz je zaznaczać na mapie. Mogą to być np. pinezki różnego koloru (w tym przypadku pamiętaj o odpowiednio grubej podkładce, na której rozpięta będzie mapa np. tablicy korkowej), samoprzylepne karteczki lub też flamastry w różnych kolorach. Z góry ustal, który kolor odpowiada jakiemu typowi miejsc i staraj się trzymać tego konsekwentnie w trakcie całej dyskusji.
- Przygotuj dyktafon, którym będziesz nagrywać spotkanie, aparat fotograficzny do udokumentowania mapy, wydrukowany scenariusz rozmowy oraz notatnik (w przypadku gdyby rozmówcy nie zezwolili na nagrywanie rozmowy).

Krok 4: Jak przeprowadzić dyskusję?

- Zaczynij od przedstawienia siebie i celu spotkania. Nie zapomnij poprosić o zgodę na nagrywanie rozmowy na dyktafon. W przypadku odmowy najważniejsze uwagi zapisuj w notatniku.
- Poproś, aby każdy uczestnik pokrótce przedstawił się i zaproponuj, by na czas dyskusji uczestnicy zwracali się do siebie po imieniu – dzięki temu łatwiej będzie Wam rozmawiać.
- Twoją rolą jest moderacja rozmowy – prowadzisz dyskusję zgodnie ze scenariuszem, zadajesz pytania i udzielasz uczestnikom głosu. Istotne jest to, by wszyscy mieli możliwość wypowiedzenia swojego zdania, dlatego pytaj o opinie również osoby mniej aktywne.
- W trakcie dyskusji bardzo ważne jest uchwycenie, gdzie w przestrzeni badanej gminy zachodzą opisywane przez Twoich rozmówców zachowania/zjawiska. Dlatego, gdy to możliwe, proś ich, aby zaznaczali konkretne miejsca na mapie.
- Na koniec rozmowy, gdy na mapie gminy będziesz mieć już zaznaczone miejsca o określonej charakterystyce, ustal z uczestnikami spotkania trasę, datę i godzinę spaceru. Można to zrobić w formie ćwiczenia: poproś uczestników o zaplanowanie spaceru (najwyżej dwugodzinnego), podczas którego odwiedzicie jak najwięcej miejsc wskazanych w trakcie rozmowy. Postaraj się, by trasa spaceru uwzględniała przynajmniej jedno miejsce określonego typu.

Krok 5: Co po dyskusji?

Po zakończeniu rozmowy wypełnij formularz dyskusji i zrób dokładne zdjęcia mapie z zaznaczonymi na niej punktami. Mapę powstałą po spacerze najlepiej zdigitalizować, przenosząc zawarte w niej informacje np. przy pomocy ogólnodostępnej przeglądarki google maps. Nie jest to nic skomplikowanego.

Krok 6: Jak zorganizować spacer?

Po przeprowadzeniu dyskusji o przestrzeni i ustaleniu trasy, czas na spacer badawczy. Zanim jednak wyruszysz w drogę, warto pomyśleć o kilku rzeczach:

- Postaraj się oszacować, ile czasu będzie trwał spacer. Weź przy tym pod uwagę możliwości uczestników (szczególnie, gdy są to seniorzy), postoje w miejscach wskazanych w trakcie dyskusji oraz krótki odpoczynek;
- Sprawdź pogodę w dniu spaceru. Jeśli będzie nieodpowiednia, przełóż spotkanie;
- W przypadku, gdy miejsca spaceru są położone w dużym oddaleniu od siebie, należy pomyśleć o transporcie dla siebie i uczestników;
- Potwierdź uczestnictwo w spacerze wszystkich, którzy brali udział w dyskusji;
- Przygotuj mapkę z trasą spaceru, aparat fotograficzny oraz listę pytań.

Krok 7: Jak przeprowadzić spacer?

Przeprowadź spacer po uprzednio zaplanowanej trasie. Na każdym „przystanku” dopytuj uczestników o miejsce, w którym przebywacie, w oparciu o właściwy dla niego zestaw pytań. Odpowiedzi zapisuj w „karcie spaceru”. Dzięki nie będziesz mógł obliczyć wskaźniki kapitału społecznego. W czasie spaceru dobrze jest dokumentować uwagi uczestników badania dotyczące charakterystyki przestrzeni i sposobów jej wykorzystywania robiąc zdjęcia aparatem fotograficznym.

Opracowanie wyników

Wyniki możesz wstawić w specjalnie przygotowany szablon raportu ze spaceru badawczego, jest on bardzo prosty. Składa się z krótkiego opisu przeprowadzonego przez Ciebie badania, sekcji, w której możesz wkleić zaprezentowane wyżej wykresy oraz części na krótkie podsumowanie Twoich wyników. W pierwszej sekcji musisz wpisać wszystkie informacje odnośnie spacerów badawczych:

- Jakiego okresu lub okresów dotyczyły;
- Jakiego obszaru lub obszarów dotyczyły – jakie miejscowości lub całości terytorialne się na niego składają;
- Jakie dane zbierałeś(aś);
- Jakimi metodami gromadziłeś(aś) te dane;
- Informacje o ewentualnych problemach z realizacją badania i wątpliwościach dotyczących rzetelności danych, które udało Ci się pozyskać.

W sekcji drugiej wklejasz i krótko opisujesz te prezentowane na nich wyniki, które Twoim zdaniem zasługują na podkreślenie. W sekcji trzeciej możesz podsumować całość analizy kilkoma zdaniem ogólnego komentarza.

Lista pytań do spaceru badawczego

1. Miejsca tożsamości

- Na czym polega atrakcyjność tego miejsca dla ludzi?
- Jaka jest jego historia?
- Kto dba o nie na co dzień?
- Jak często tu przychodzą mieszkańcy? Co tu się robi?
- Kogo na co dzień można tu spotkać? Jakiego typu osoby?
- Czy to jest miejsce ważne dla wszystkich mieszkańców? Czy tylko dla jakiejś konkretnej grupy? Jakiej?
- Jaki myślicie co mieszkańcy Waszej gminy/miejscowości by zrobili gdyby istnienie tego miejsca było w jakikolwiek sposób zagrożone (np. planowano by drastyczną zmianę tej przestrzeni poprzez jej zabudowę/zmianę funkcji)? Czy ktokolwiek był bronił tego miejsca? Kto mógłby być zainteresowany jego obroną?

2. Miejsca zadbane

- Co sprawia, że uznaliście to miejsce za zadbane?
- Czy dużo jest takich miejsc w waszej gminie/miejscowości?
- Czy to miejsce zawsze było zadbane, czy też zmieniło się w ostatni czasie? Jeżeli tak to za czym sprawą?
- Kto dba o nie na co dzień? Czy wszyscy mieszkańcy w równym stopniu dbają o nie? Kto tak, a kto nie?
- Kogo na co dzień można tu spotkać? Jakiego typu osoby?
- Co tu robicie? A co robią tu inne osoby korzystające z tego miejsca?

3. Miejsca zaniedbane

- Co sprawia, że uznaliście to miejsce za zaniedbane?
- Czy dużo jest takich miejsc w waszej gminie/miejscowości?
- Z czego Waszym zdaniem wynika obecny stan tego miejsca? Kto za to odpowiada? Kto do tego doprowadził?
- Jak stan tego miejsca zmienia się w czasie? Czy było to miejsce zaniedbane zawsze czy jego stan się zmienił? Na gorszą czy na lepszą? Za czym sprawą?

- Kto za nie odpowiada? Kto powinien podjąć działania aby to miejsce się zmieniło na lepsze?
- Kogo na co dzień można tu spotkać? Co robią tu osoby korzystające z tego miejsca?
- Jak korzystanie z tego miejsca zmienia się w zależności od pory dnia (dzień, wieczór, noc) i pory roku?
- Co należałoby zrobić aby to miejsce zmieniło się na lepsze?

4. Miejsca niebezpieczne

- Co sprawia, że uznaliście to miejsce za niebezpieczne? Na czym polega niebezpieczeństwo?
- Czy dużo jest takich miejsc w waszej gminie/miejscowości?
- Czy jest ono niebezpieczne dla wszystkich? Dla kogo tak, a dla kogo nie?
- Czy Waszym zdaniem panują tu jakieś zasady zachowania, które zmniejszają niebezpieczeństwo? Jakie?
- Z czego Waszym zdaniem wynika obecny stan tego miejsca?
- Jak stan tego miejsca zmienia się w czasie? Czy było to miejsce niebezpieczne zawsze czy jego stan się zmienił? Na gorszą czy na lepszą? Za czyją sprawą?
- Kogo na co dzień można tu spotkać?
- Co robią tu osoby korzystające z tego miejsca?
- Co należałoby zrobić aby to miejsce zmieniło się na lepsze? Kto powinien podjąć tego typu działania?

5. Miejsca spotkań

- Kto tu przychodzi? Kiedy? W jakim celu?
- Co sprawia, że ludzie spotykają się w tym miejscu?
- Czy są jakieś reguły zachowania się w tym miejscu? Jakie? Kto je egzekwuje?
- Kogo na co dzień można tu spotkać? Jakiego typu osoby? Co robią tu korzystające z tego miejsca?
- Czy użytkownicy dbają o to miejsce? W jaki sposób? Kto dba, a kto nie?
- Jaki myślicie co mieszkańcy Waszej gminy/miejscowości by zrobili gdyby istnienie tego miejsca było w jakikolwiek sposób zagrożone (np. planowano by drastyczną zmianę tej

przestrzeni poprzez jej zabudowę/zmianę funkcji)? Czy ktokolwiek był bronił tego miejsca? Kto mógłby być zainteresowany jego obroną?

6. Miejsca społecznej aktywności

- Jaka jest geneza tego miejsca? W jaki sposób powstało? Kto przyczynił się do jego powstania?
- W jaki sposób to miejsce jest wykorzystywane przez mieszkańców? Czy istnieją jakieś reguły korzystania z niego? Kogo na co dzień można tu spotkać? Jakiego typu osoby?
- Czy mieszkańcy dbają o nie obecnie? W jaki sposób? Kto o nie dba a kto nie?
- Jaki myślicie co mieszkańcy Waszej gminy/miejscowości by zrobili gdyby istnienie tego miejsca było w jakikolwiek sposób zagrożone (np. planowano by drastyczną zmianę tej przestrzeni poprzez jej zabudowę/zmianę funkcji)? Czy ktokolwiek był bronił tego miejsca? Kto mógłby być zainteresowany jego obroną?

Scenariusz dyskusji o przestrzeni

<p>1. Wstęp</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przedstaw się (imię i nazwisko, jaką organizację reprezentujesz) • Powiedz jaki cel ma badanie i dyskusji (częścią jakiego jest projektu, do czego posłużą i jak wykorzystane zostaną wyniki) • Poproś o zgodę na nagrywanie rozmowy na dyktafon (zapewnij rozmówców, że ich udział w badaniu jest anonimowy). • Przedstaw uczestnikom szacowany czas trwania rozmowy (ok. 1h) • Przypomnij, że dyskusja jest pierwszą częścią ich udziału w badaniu. W drugiej jej części odbędzie się spacer badawczy. • Zapoznaj uczestników z ogólnymi zasadami rozmowy – mówimy pojedynczo, nie przerywamy sobie nawzajem, szanujemy nawzajem swoje opinie. Zapytaj się czy nie mają nic przeciwko aby mówić do nich po imieniu.
<p>2. Rozgrzewka</p> <p>Poproś każdego z uczestników spotkania o to aby powiedział kilka rzeczy o sobie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak masz na imię? • Gdzie mieszkasz? <i>Poproś o wskazanie tego miejsca na mapie.</i>
<p>3. Miejsca tożsamości</p> <p>Na początku chciałbym porozmawiać z Wami o miejscach, które są charakterystyczne dla waszej gminy/miejscowości. Przypuśćmy, że jestem turystą i mam tylko jeden dzień do spędzenia w Waszej miejscowości/gminie.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gdzie byście mnie zaprowadzili, żebym dobrze zapamiętał Waszą gminę/miejscowość? • Co jest w tym miejscu specjalnego? Na czym polega jego urok? • Czy mieszkańcy tam przychodzą? Co tam robią? <p><i>Poproś o wskazanie tego typu miejsc na mapie i zaznacz je wybranym wcześniej znaczkiem</i></p>
<p>4. Miejsca zadbane</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Czy są jakieś miejsca, które świadczą o tym że mieszkańcy potrafią dbać o gminę/miejscowość? Co to za miejsca? Kto o nie dba na co dzień? <p><i>Poproś o wskazanie tego typu miejsc na mapie i zaznacz je wybranym wcześniej znacznikiem</i></p>
<p>5. Miejsca zaniedbane</p> <ul style="list-style-type: none"> • A czy na obszarze Waszej gminy/miejscowości są miejsca szczególnie zaniedbane? Takie o które nikt nie dba? Co świadczy o ich zaniedbaniu? <p><i>Poproś o wskazanie tego typu miejsc na mapie i zaznacz je wybranym wcześniej znacznikiem</i></p>
<p>6. Miejsca niebezpieczne</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przypuśćmy, że ktoś przeprowadził się do Waszej gminy/miejscowości. Jakie miejsc radzilibyście mi unikać jako niebezpiecznych? Dlaczego jest to miejsce niebezpieczne? <p><i>Poproś o wskazanie tego typu miejsc na mapie i zaznacz je wybranym wcześniej znacznikiem</i></p>
<p>7. Miejsca spotkań</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy są w na terenie Waszej miejscowości/gminy miejsca gdzie można spotkać, porozmawiać, spędzić czas wspólnie z innymi mieszkańcami? Kto tam przychodzi? W jakich porach? <p><i>Poproś o wskazanie tego typu miejsc na mapie i zaznacz je wybranym wcześniej znacznikiem</i></p>
<p>8. Miejsca społecznej aktywności</p> <ul style="list-style-type: none"> • Czy są w Waszej gminie/miejscowości miejsca stanowiące przykład, tego że mieszkańcy potrafią zrobić coś razem dla wspólnego dobra ? Takie, które powstały i istnieją dzięki ludziom, którzy tu mieszkają. Co to za miejsca? Kto z nich korzysta i przy jakich okazjach? Jak one powstały i z czyjej inicjatywy? <p><i>Poproś o wskazanie tego typu miejsc na mapie i zaznacz je wybranym wcześniej znacznikiem</i></p>
<p>9. Trasa spaceru</p> <p>Na koniec chciałbym, żebyśmy spojrzeli teraz jeszcze raz na mapę z zaznaczonymi miejscami o których mówiliśmy. Naszym zadaniem jest stworzenie trasy spaceru, który obejmowałby jak najwięcej z tych miejsc, a jednocześnie był do przejścia w ciągu 2 godzin. Ważne, aby na trasie takiego spaceru znalazły się przynajmniej po jednym miejscu danego typu (miejsca tożsamości, zadbane, zaniedbane, niebezpieczne, spotkań, aktywności społecznej, preferowane i niechciane miejsce do zamieszkania).</p> <p><i>Poproś o narysowanie trasy spaceru, wyznaczenie miejsca jego startu, przystanków i końca. Na koniec ustal godzinę i datę spaceru.</i></p>

Szablon raportu ze spacerów badawczych

Wstęp

Niniejszy raport służy podsumowaniu spacerów badawczych w ...[obszar/y].

Tu napisz, dlaczego zdecydowałeś/aś się na to badanie.

1.1. Zakres terytorialny badania

Tu napisz, jakiego obszaru/obszarów dotyczy twoja analiza i jak je zdefiniowałeś(aś);

1.2. Zakres czasowy badania

Tu napisz, jakiego okresu lub okresów dotyczy twoja analiza;

1.3. Zakres tematyczny badania

Tu napisz, jakich wskaźników użyłeś(aś) w swojej analizie (wymień je osobno dla poszczególnych wymiarów BOX) i skąd pochodzą zasilające je dane. Odpowiednie informacje znajdziesz w macyry wskaźników BOX. Napisz też, jakimi metodami pozyskiwałeś(aś) te dane.

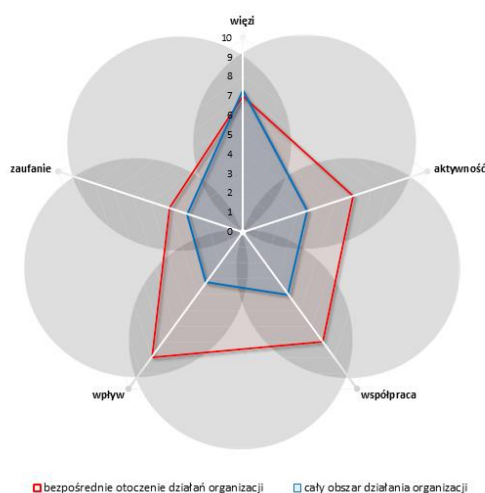
1.4. Uwagi na temat realizacji badania

Tu napisz o wszelkich trudnościach, jakie napotkałeś(aś) realizując badanie i o Twoich wątpliwościach lub problemach związanych rzetelnością danych, które udało Ci się pozyskać.

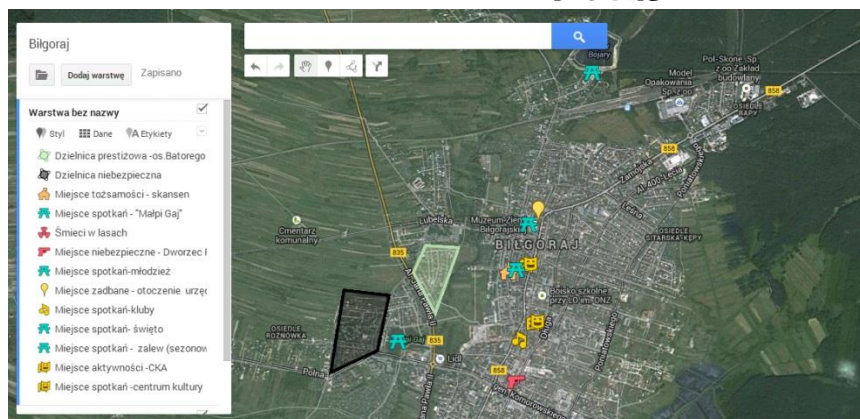
Wyniki analizy

2.1. Podsumowanie wyników - kapitał społeczny w [obszar/y]

Tu napisz, co wynika dla Ciebie z ww. wykresu, skąd mogą brać się takie wyniki, jak mają się one do Twoich działań (co osiągnąłeś(ęłaś), co planujesz)

2.2. Szczegółowe omówienie wyników

Mapa z rozmowy o przestrzeni.

- Rozmówcy z łatwością wskazywali na miejsca, które kształtują tożsamość lokalną. Takie, które są dla nich powodem do dumy, które pokazałoby osobą z poza ich gminy. Na tej podstawie można wysnuć wnioski o dość silnej więzi łączącej badanych z ich miejscem zamieszkania
- Społeczność jest dość silnie zróżnicowana pod względem statusu materialnego, co widać w różnym charakterze przestrzeni poszczególnych osiedli. Rozmówcy z łatwością wskazywali na osiedla „bogate” i „biedne”. Takie w których chcieliby mieszkać (mieszkanie tam jest związane z prestiżem) i takie w których nie chcieliby mieszkać zarówno z uwagi na degradację przestrzeni jak i lokalną społeczność.
- Aktywność społeczna mieszkańców znajduje swe odbicie w przestrzeni gminy. Rozmówcy bez problemu wskazywali na miejsca powstałe dzięki społecznej inicjatywie.
- Co interesujące w różnych grupach wiekowych wskazywane były różne miejsca w których ludzie przebywają razem i robią coś wspólnie dla społeczności (młodzież wskazywała na alternatywny „dom kultury” osoby starsze zaś na kościół.

Tu napisz, które z ocen częściowych składających się na ogólne wyniki BOX są dla Ciebie szczególnie uderzające, istotne, godne podkreślenia, czemu je przypisywać. Przytaczając poszczególne wnioski warto je zilustrować odpowiednimi cytatami z przeprowadzonych rozmów (pamiętaj o zanonimizowaniu wypowiedzi) oraz fotografiami wykonanymi w trakcie spaceru. Na wstępie tej części warto wkleić mapę będącą efektem Waszej dyskusji o przestrzeni.

Podsumowanie: Tu podsumuj wyniki, napisz, jakie rekomendacje z nich wynikają, co zamierzasz zrobić, co Twoim zdaniem mogą zrobić w tej sprawie inni. Pamiętaj, żeby dostosować przekaz do tego, kto będzie głównym odbiorcą Twojego raportu – czy będą to odbiorcy Twoich działań, lokalny samorząd, potencjalni sponsorzy, inne organizacje czy ktoś inny.

4. WYWIAD Z LIDERAMI

Co to jest Wywiad z Liderem?

W każdej gminie czy miejscowości istnieją osoby, które z racji zajmowanych stanowisk lub własnej aktywności można uznać za liderów lokalnej społeczności. Lokalni liderzy są często wnikliwymi obserwatorami życia społecznego, dlatego też mogą stanowić dobre źródło wiedzy na temat funkcjonowania interesującej Cię społeczności. Rozmowa z nimi może dostarczyć wielu informacji m.in. na temat relacji, jakie istnieją pomiędzy różnymi grupami/institucjami, aktywności społecznej na poziomie lokalnym czy zachowań typowych dla mieszkańców.

Kiedy go użyć?

- Gdy chcesz pogłębić swoją wiedzę o gminie i zjawiskach społecznych, które w niej zachodzą;
- Gdy chcesz poznać perspektywę lokalnych liderów;
- Gdy chcesz dowiedzieć się, jakie są relacje pomiędzy różnymi podmiotami (instytucje publiczne, organizacje pozarządowe etc.)

Jak się przygotować?

Przeprowadzenie wywiadu nie jest trudne. Postaramy dostarczyć Ci paru wskazówek, które pozwolą Ci samemu użyć tego narzędzia badawczego.

Jak wybrać osoby do wywiadów?

W badaniu powinno wziąć udział nie mniej niż pięć osób uznawanych w społeczności za lokalnych liderów lub też reprezentujących najbardziej aktywne instytucje działające na terenie gminy czy miejscowości. Z każdą z nich przeprowadzisz osobny wywiad.

W jaki sposób wybrać rozmówców? W tym celu możesz wykonać następujące ćwiczenie:

1. Weź kartkę papieru i wypisz na niej te instytucje/organizacje, które Twoim zdaniem są najbardziej aktywne w gminie, która Cię interesuje. O instytucjach/organizacjach należy myśleć jak najszerzej. Może to być zarówno samorząd, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, jak i np. Kościół.
2. Do każdej z tak wyodrębnionych organizacji postaraj się dopisać jedną osobę, która Twoim zdaniem jest jej liderem (formalnym bądź nieformalnym). Następnie postaraj się dodać inne osoby, o których wiesz, że są lokalnymi liderami bądź autorytetami, a które nie działają w ramach określonej organizacji/institucji.
3. Tak stworzoną listę osób warto skonsultować z innymi mieszkańcami.
4. Gdy lista będzie gotowa, wybierz z niej pięć osób. Postaraj się je zróżnicować pod kątem wieku, płci i miejsca zamieszkania.
5. Następnie zwróć się do tych osób z prośbą o zgodę na wywiad. Jeżeli jesteś pracownikiem lokalnej organizacji/institucji, Twój rozmówca zapewne będzie traktował Cię przed wszystkim jako jej reprezentanta. Umawiając się na wywiad, trzeba zatem podkreślić w jakiej roli występujesz (przed

wszystkim jako osoba prowadząca badanie społeczności), oraz zapewnić o anonimowości odpowiedzi (co rzecz jasna nakłada na Ciebie obowiązek dbania o to, aby wypowiedzi Twojego rozmówcy nie zostały nigdzie ujawnione wraz z informacją, kto jest ich autorem).

Jak przygotować się do wywiadu?

Do przeprowadzenia wywiadu potrzebujesz:

1. Wydrukowanego scenariusza wywiadu – patrz następny punkt instrukcji („jak przeprowadzić wywiad”);
2. Kartki papieru i długopisu;
3. Dyktafonu (ewentualnie notatnika – w przypadku, gdyby Twój rozmówca nie zgodził się na nagrywanie rozmowy).

Warto, żebyś przestrzegał kilku zasad:

1. Umów się z rozmówcą w miejscu, w którym będzie czuł się komfortowo i w miarę swobodnie będzie mógł wyrażać swoje opinie.
2. Postaraj się, aby cała rozmowa nie toczyła się przy osobach trzecich – ich obecność może wpływać na odpowiedzi Twojego rozmówcy.
3. Postaraj się, aby Twój rozmówca zarezerwował sobie odpowiednią ilość czasu na przeprowadzenie wywiadu – najlepiej, by miał na to minimum godzinę.

Wywiady z liderami lokalnymi – krok po kroku

Poniżej zamieściliśmy kilka wskazówek, które ułatwią Ci prowadzenie rozmowy i pozyskanie interesujących Cię informacji.

1. Przed przystąpieniem do rozmowy przeczytaj kilkakrotnie scenariusz. Zastanów się, do zdobycia jakiego typu informacji służą poszczególne pytania. Przemyśl, w jaki sposób najlepiej będzie zadać pytania, żeby zdobyć interesujące Cię informacje.
2. Zaczynaj od przedstawienia siebie i celu spotkania. Nie zapomnij poprosić o zgodę na nagrywanie rozmowy na dyktafon. Gdyby rozmówca miał co do tego wątpliwości – pamiętaj, by zapewnić go, że nagranie będzie służyć tylko Tobie i nie będziesz go rozpowszechniać. W przypadku odmowy – najważniejsze kwestie zapisuj w notatniku.
3. Nie odczytuj wprost pytań ze scenariusza. Wywiad powinien przebiegać jak rozmowa, a nie odpytywanie rozmówców. Pytania ze scenariusza traktuj raczej jako podpowiedź, jakie informacje powinieneś zebrać. To, w jaki sposób i w jakiej kolejności je zdobędziesz, zależy od Ciebie.
4. Nie bój się zmieniać kolejności pytań lub zagadnień. Gdy czujesz, że Twój rozmówca chce opowiedzieć Ci o kwestii, która w scenariuszu rozmowy znajduje się później, pozwól mu na to. Zawsze możesz później wrócić do wcześniej poruszanego wątku.
5. Pytaj o jedną rzecz naraz.

6. Staraj się formułować pytania w taki sposób, aby nie sugerować odpowiedzi. Np. zamiast zapytać, czy to prawda, że lokalne NGO nie potrafią ze sobą współpracować, zapytaj, jak wygląda współpraca lokalnych organizacji pozarządowych.
7. Tam, gdzie to możliwe, proś, aby rozmówca ilustrował opisywane postawy/zachowania przykładami (np. gdy uważa, że mieszkańcy są skłonni do wzajemnej współpracy, poproś go o podanie przykładów takiej współpracy).
8. Staraj się pogłębiać informacje zdobywane w trakcie rozmowy. Nie poprzestawaj na samej informacji o obecności jakiegoś zjawiska w badanej społeczności. Dopytuj się, jakie są przyczyny jego zaistnienia, jakie są jego przejawy, kogo ono dotyczy itp.
9. Daj rozmówcy czas do namysłu. Gdy odpowiedź na Twoje pytanie nie pada natychmiast, nie zadawaj kolejnego, ale daj partnerowi rozmowy szansę na zastanowienie się.
10. Staraj się formułować pytania w zrozumiałym dla rozmówcy języku i używając znanych mu pojęć i terminów.

Co po wywiadzie?

Po przeprowadzeniu wywiadu:

1. Zarchiwizuj wywiad – nie kasuj pliku z nagraniem! Plik możesz opisać datą, numerem respondenta oraz jego cechami społeczno-demograficznymi, np. w formacie: data, numer wywiadu, instytucja, płeć, miejsce zamieszkania (np. 10.03.2013_1_samorząd_kobieta_Michałowice).
2. Gdy chcesz wykonać bardziej zaawansowane analizy na pozyskanym materiale, dobrze jest sporządzić transkrypcję rozmowy (czyli spisać słowo w słowo, możliwie dokładnie odtwarzając całą treść rozmowy).
3. Jeśli nie decydujesz się na transkrypcję, odsłuchaj wywiad, a następnie wpisz w kartę wyników odpowiedzi zgodnie z instrukcją opisaną poniżej.

Opracowanie wyników

Metoda 1 – arkusz wyników i „radar BOX” - Krok po kroku:

1. Wykorzystaj arkusze do zliczania wyników badań dla wybranego przez Ciebie narzędzia.
2. Po przeprowadzeniu wywiadu przesłuchaj uważnie nagranie. W trakcie odsłuchiwania postaraj się odpowiedzieć na pytania zawarte w karcie wyników. Zawiera ona wskaźniki – stwierdzenia o określonej wartości. W zależności od wydźwięku odpowiedzi rozmówcy należy wpisać „1” lub „0”. Jeżeli nie jesteś pewien, czy dana kwestia została poruszona w wywiadzie, miejsce należy zostawić puste.

3. Po wpisaniu do bazy danych z wszystkich wywiadów możesz sprawdzić wyniki badania. Aby to zrobić, przejdź do zakładki „Wyniki_liderzy”. Znajdują się w tej zakładce zarówno wyniki wywiadów z poszczególnymi respondentami, jak i wynik zbiorczy, dla każdego z pięciu wymiarów BOX (w poszczególnych kolumnach). Wyniki te są już tak przeskalowane, żeby zawierały się w przedziale od 0 do 10 punktów, gdzie 0 oznacza najniższą, a 10 najwyższą ocenę danego wymiaru kapitału społecznego. Wyniki częściowe zebrano tu tylko po to, żebyś mógł zobaczyć, jak spolaryzowane były opinie Twoich respondentów. Ostateczny werdykt dotyczący kapitału społecznego w badanej przez Ciebie grupie to średnia arytmetyczna z wyników częściowych, zapisana w wierszu zatytułowanym „wyniki ogółem”.

4. Porównaniu wyników badania dla obu grup służy radar znajdujący się w ostatniej zakładce arkusza. Aby lepiej zrozumieć, jak działa radar BOX, zajrzyj do zeszytu nr 1 w niniejszym zbiorze.

Metoda 2 – Analiza wypowiedzi

Alternatywny sposób analizy wywiadów jest trudniejszy, wymaga poświęcenia większej ilości czasu i pewnej wprawy, zaś uzyskane wyniki nie dostarczą Ci tak jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, jak wygląda kapitał społeczny w badanej gminie/miejscowości. Z drugiej jednak strony pozwala na uchwycenie różnego typu niuansów i zróżnicowania w opinii, które umykają przy analizie zgromadzonego materiału za pomocą wskaźników. Jak przeprowadzić taką analizę?

Krok po kroku:

1. Zaczynj od sporządzenia transkrypcji, czyli dokładnego zapisu rozmowy w formie tekstu.
2. Czytając zapis rozmowy, postaraj się wyodrębnić interesujące Cię wątki, zaznaczając je np. różnymi kolorami.
3. Sama analiza polega na zestawieniu wypowiedzi różnych osób na ten sam temat. Aby ułatwić sobie zadanie, można np. stworzyć tabelkę, w którą wpisujesz odpowiedzi.

Metoda 3 – „Chmura słów”

Jeżeli zdecydowałeś się na stworzenie transkrypcji, możesz wykonać jeszcze jedną ciekawą analizę polegającą na zliczaniu występowania słów przy pomocy tzw. chmury słów. Uzyskujesz w ten sposób grafikę, która pokazuje, jakie słowa częściej, a jakie rzadziej padały z ust Twoich rozmówców. Pozwala to lepiej zrozumieć, jakie wartości związane są z konkretnym zagadnieniem, które badałeś. Analiza ta możliwa jest przy wykorzystaniu darmowego, dostępnego on-line programu Wordle

(<http://www.wordle.net/create>). Niestety, strona programu jest w języku angielskim, ale korzystanie z aplikacji jest na tyle proste, że nie wymaga właściwie znajomości tego języka. Po wejściu na link zobaczysz ramkę, w którą należy wkleić interesujące Cię partie tekstu (mogą to być odpowiedzi na poszczególne pytania albo nawet cały tekst wywiadów). Po naciśnięciu przycisku „Go”, program przeanalizuje tekst (może to chwilę potrwać) i pokaże Ci go w postaci chmury słów. Ich wielkość świadczy o częstotliwości ich występowania.

Aby ułatwić sobie analizę, warto zmienić sposób rozłożenia słów na horyzontalny (zakładka „layout”), zastąpić wyjściowe kolory czytelnymi (zakładka „colour”) oraz zaznaczyć opcję usuwającą różnego typu słowa (zakładka „language”). Możesz również przed wklejeniem tekstu do analizy

„wyczyścić” go z niektórych słów, np. zostawiając w nim tylko przymiotniki. Niezależnie od tego, na którą metodę się zdecydujesz, każdą z nich możesz potem wykorzystać prezentując wyniki wywiadów z liderami w raporcie z wywiadów.

Jak przygotować raport z wywiadu?

Wyniki możesz wstawić w specjalnie przygotowany szablon raportu. Jest on bardzo prosty – składa się z krótkiego opisu przeprowadzonego przez Ciebie badania, sekcji, w której możesz wkleić wykresy, oraz części na krótkie podsumowanie Twoich wyników. W pierwszej sekcji musisz wpisać wszystkie informacje istotne dla odbiorców raportu:

- O tym, jakiego okresu lub okresów dotyczyły;
- O tym, jakiego obszaru lub obszarów dotyczyły – które miejscowości lub całości terytorialne się na niego składają;
- O tym, na czym polegał proces zbierania danych;
- O ewentualnych problemach z realizacją badania i wątpliwościach dotyczących rzetelności danych, które udało Ci się pozyskać.

W sekcji drugiej wklejasz wykresy wygenerowane w wyniku Twojej pracy i krótko opisujesz te spośród prezentowanych na nich wyników, które Twoim zdaniem zasługują na podkreślenie. W sekcji trzeciej możesz podsumować całość analizy kilkoma zdaniami ogólnego komentarza.

Scenariusz wywiadu z liderem

1. WSTĘP

- Przedstaw się (imię i nazwisko, jaką organizację reprezentujesz)
- Powiedz jaki cel ma badanie i wywiad (częścią jakiego jest projektu, jaką formę będą jak wykorzystane zostaną wyniki)
- Poproś o zgodę na nagrywanie rozmowy na dyktafon (zapewnij rozmówce, że jego udział w badaniu jest anonimowy).
- Przedstaw rozmówcy szacowany czas trwania rozmowy (ok. 1h)

2. WIĘZI

Na początku chciałbym porozmawiać z Panem/nią o miejscowości /gminie...

- Jak ocenia Pan(i) więzi tutejszych mieszkańców ze swoim miejscem zamieszkania? Czy ludzie są do niego raczej przywiązani czy raczej nie? Jak owo przywiązanie/jego brak się przejawia?
- Co Twoim zdaniem wyróżnia Twoją miejscowość/gminę na tle innych?
- Co uważasz za atuty gminy/miejscowości.... ?
- A jakie widzi wady gminy/miejscowości....?

Przypuśćmy, że ktoś przeprowadził się do Pana(i) miejscowości/gminy i zwrócił się do Pana(i) o radę:

- Czego może się tutaj spodziewać ze strony innych mieszkańców? Jakich zachowań i stosunku do tej osoby?
- Czy wśród mieszkańców istnieją jakieś istotne podziały lub konflikty? Kto jest w nie zaangażowany? Co jest przedmiotem sporu? W jaki sposób ten konflikt się przejawia?
- Czy są takie osoby z których zdaniem warto się liczyć? Kto podejmuje tu najważniejsze decyzje?
- Jak wygląda sprawa bezpieczeństwa? Czy można np. zostawiać otwarty dom, nieprzywiązany rower itp.? Czy są jakieś miejsca których należy się wystrzegać? Dlaczego?
- Skąd można się dowiedzieć o sprawach istotnych dla miejscowości/gminy? Czy są to powszechnie używane środki komunikacji?
- Czy ludzie się tu ogólnie znają nawzajem czy raczej są dla siebie anonimowi? Jeżeli się znają to skąd?
- A czy ludzie tu są otwarci na kontakty z innymi? Jak poznać innych? Czy łatwo wejść w lokalne środowisko?
- Wyobraźmy sobie sytuację, że w Waszej/gminie miejscowości powstałby ogólnodostępny plac zabaw dla dzieci. Jak Pan(i) sądzi jak mieszkańcy Waszej gminy/miejscowości traktowali by to miejsce? Jak wyglądałoby po roku?

3. Aktywność

- Co tutaj się robi w wolnym czasie? Jakie są ulubione rozrywki mieszkańców?
- Czy są jakieś miejsca gdzie mieszkańcy spotykają się po pracy/szkole? Jakie to są miejsca? Kto tam przychodzi?
- Czy są jakieś szczególne wydarzenia, które skupiają większość mieszkańców? Kto je organizuje? Kto na nie przychodzi?
- Jak ogólnie oceniasz chęć działania mieszkańców Twojej miejscowości na rzecz swojego otoczenia? Czy potrafisz podać przykłady takiego zaangażowania z ostatnich 12 miesięcy? Kto był inicjatorem tej akcji?
- Kto Twoim zdaniem jest zaangażowany w działania na rzecz miejscowości? Jakiego typu grupy/organizacje i środowiska?

W przypadku organizacji i instytucji dopytaj o nazwy

- A czy są u Was miejsca, które powstały dzięki społecznej inicjatywie? Co to za miejsca? Kto był w nie zaangażowany?
- Czy znasz lokalne organizacje pozarządowe? Czym się zajmują? Kto do nich należy? Jak ogólnie oceniasz ich działalność?

4. Współpraca

- Jak oceniasz ogólną atmosferę do współpracy pomiędzy lokalnymi organizacjami i instytucjami? Z kim się łatwo dogadać, a z kim trudniej? Dlaczego?
- A jak oceniasz skłonność do współdziałania ogólnie wśród mieszkańców gminy/miejscowości? Czy mieszkańcy są skłonni ze sobą współpracować? Kto tak a kto nie? Czy możliwa jest współpraca różnych środowisk istniejących w gminie/miejscowości na rzecz jakiejś wspólnej sprawy? Dlaczego tak/nie? Czy są jakieś przykłady takiej współpracy?

Wyobraźmy sobie sytuację, że jeden z mieszkańców miejscowości/gminy chciałby w swoim najbliższym otoczeniu zorganizować jakąś akcję np. sadzenia drzewek w parku.

- Do kogo mógłby się zwrócić o pomoc przy organizacji takiej akcji?
- Jakiego typu pomoc najłatwiej byłoby mu otrzymać? A z czym mógłbyś mieć największy problem?
- W jaki sposób mógłby skutecznie dotrzeć z informacją o akcji do innych mieszkańców? W jaki sposób najskuteczniej można byłoby promować to wydarzenie?
- Co należałoby zrobić aby również oni włączyli się w organizację akcji? Jak myślisz czy mieszkańcy chętnie włączyliby się w taką akcję? A samorząd?

5. Zaufanie

Chciałbym porozmawiać teraz na temat zaufania w miejscowości/gminie

- Czy mieszkańcy Twoim zdaniem ufają sobie nawzajem? Dlaczego tak/nie?
- W jakich sytuacjach przejawia się to zaufanie/brak zaufania?

Poproś o podanie konkretnych sytuacji

- A jak wygląda Twoim zdaniem kwestia zaufania mieszkańców do lokalnych władz? Czy cieszą się zaufaniem czy raczej nie?
- Czy instytucje publiczne i sektor społeczny (organizacje pozarządowe etc) ufają sobie nawzajem?
- Co wynika z zaufania/braku zaufania w gminie miejscowości? Jak przekłada się to na lokalną aktywność?

6. Wpływ

- Czy w miejscowości/gminie są osoby, uznawane powszechnie za autorytet? Kto to jest? Co sprawia, że mieszkańcy uznają ich za autorytety?
- A czy Twoim zdaniem instytucje/.organizacje cieszą się autorytetem wśród mieszkańców? Jeżeli tak to za co? Jeżeli nie to dlaczego?
- Kto jest najbardziej aktywny w Twojej społeczności?

Dopytać się o lokalnych liderów i najbardziej aktywne organizacje pozarządowe/instytucji

- Jaki jest Twoim zdaniem stosunek władz lokalnych do mieszkańców? Czy mają wpływ na podejmowanie decyzji w swojej miejscowości/gminie? W jakich sprawach?
- A jaki jest wpływ organizacji pozarządowych? Czy wpływ organizacji na władzę jest taki sam czy różni się od organizacji? Od czego to zależy?
- Czy ludzie Twoim zdaniem u Was są zainteresowani sprawami Waszej miejscowości/gminy? W jaki sposób się to przejawia?
- Czy mieszkańcy Twoim zdaniem potrafią „walczyć o swoje” w Waszej gminie/miejscowości? Jak to się przejawia?
- A czy znasz inicjatywy, które miały na celu zmianę decyzji podjętych przez władze lokalne? Kto w te działania był zaangażowany? Jakie przyniosły skutek?

Szablon raportu z wywiadów z liderami lokalnymi

Wstęp

Niniejszy raport służy podsumowaniu wywiadów z lokalnymi liderami dotyczących poziomu kapitału społecznego w[obszar/y].

Tu napisz, dlaczego zdecydowałeś/aś się na to badanie.

1.1. Zakres terytorialny badania

Tu napisz, jakiego obszaru/obszarów dotyczy twoja analiza i jak je zdefiniowałeś(aś);

1.2. Zakres czasowy badania

Tu napisz, jakiego okresu lub okresów dotyczy twoja analiza;

1.3. Zakres tematyczny badania

Tu napisz, jakich wskaźników użyłeś(aś) w swojej analizie (wymień je osobno dla poszczególnych wymiarów BOX) i skąd pochodzą zasilające je dane. Odpowiednie informacje znajdziesz w macyry wskaźników BOX. Napisz też, jakimi metodami pozyskiwałeś(aś) te dane.

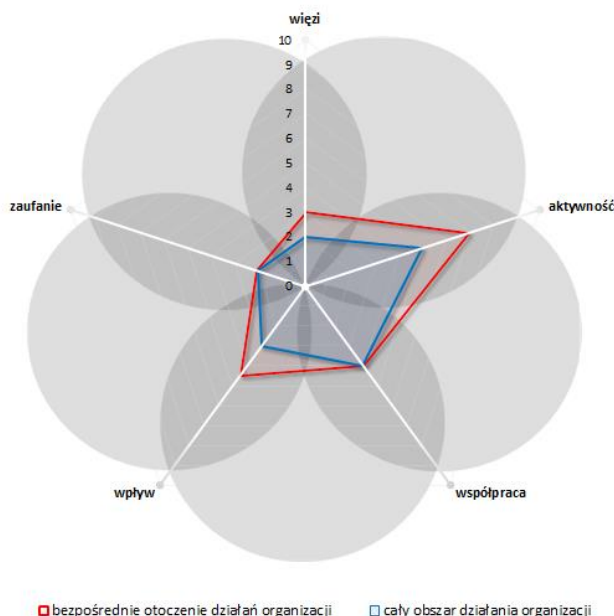
1.4. Uwagi na temat realizacji badania

Tu napisz o wszelkich trudnościach, jakie napotkałeś(aś) realizując badanie i o Twoich wątpliwościach lub problemach związanych rzetelnością danych, które udało Ci się pozyskać.

Wyniki analizy

2.1. Podsumowanie wyników - kapitał społeczny w [obszar/y]

Tu napisz, co wynika dla Ciebie z ww. wykresu, skąd mogą brać się takie wyniki, jak mają się one do Twoich działań (co osiągnąłeś(ętaś), co planujesz)

2.2. Szczegółowe omówienie wyników

Zaufanie

- Przeprowadzone rozmowy wskazują na mały stopień zaufania pomiędzy organizacjami pozarządowymi istniejącymi w gminie, a lokalnym samorządem.
- Zdaniem przedstawicieli lokalnych NGO podejście samorządu do partnerów społecznych charakteryzuje paternalizm i niechęć do dzielenia się władzą.

Lokalna władza? Wójt tu się z nikim nie liczy tzn. czasem my jako organizacje pozarządowe jesteśmy potrzebni np. gdy trzeba przekształcić szkołę w stowarzyszenie, ale nawet wtedy to my jesteśmy petentami a on nam dyktuje jak to wszystko ma się odbyć.

- NGO są postrzegane przez lokalny samorząd nie jako partnerzy, ale odbiorcy funduszy nie zainteresowani braniem odpowiedzialności za społeczność lokalną.

Tak mamy dość dużo organizacji pozarządowych, ale one są nastawione roszczeniowo. Przychodzą do nas gdy trzeba pieniędzy, ale żeby tak sami z siebie coś chcieli zrobić to nie bardzo. Dla mnie to ich głównym celem jest wyciąganie pieniędzy od samorządu i tyle.

Współpraca

- Brak wzajemnego zaufania pomiędzy sektorem publicznym i samorządowym w znaczący sposób wpływa na kształt współpracy. Ma ona charakter epizodyczny i ogranicza się do realizacji działań zleconych przez samorząd lokalny.

- Inaczej sprawa wygląda w przypadku organizacji samorządowych. W gminie istnieje dość silne środowisko osób skupionych wokół kilku organizacji pozarządowych. Są one motorem dla szeregu różnych inicjatyw powstających w gminie.

Jest tu kilka osób naprawdę zainteresowanych robieniem czegoś dla gminy. To jest zalewie kilka osób, ale zaangażowanych w różne inicjatywy. Znamy się od lat i współpracujemy ze sobą bardzo dobrze.

Więzi

- Zdaniem lokalnych liderów lokalna społeczność w małym stopniu przywiązana jest do swojego miejsca zamieszkania. Wpływają na to dwa czynniki. Po pierwsze, tradycyjna imigracja zarobkowa do większych ośrodków miejskich (przed wszystkim Wrocławia) oraz brak zakorzenienia wynikającego z historii regionu (tereny zasiedlone po II WŚ).

Problemem tego miejsca jest to ciągłe poczucie tymczasowości. Ludzie tu przyjechali zaraz po wojnie z Kresów i przez wiele lat traktowali to miejsce jako tymczasowe. To ciągle gdzieś tkwi w ludziach to poczucie tymczasowości.

Aktywność

- Społeczność gminy opisywana jest przez lokalnych liderów (zarówno reprezentujących samorząd jak i lokalne NGO) jako bierna i w małym stopniu zainteresowana działaniami dla dobra wspólnego. Wyjątek stanowią kobiety zrzeszone w Kołach Gospodarstw Wiejskich – choć ich aktywność skoncentrowana jest przede wszystkim na współorganizacji i uczestnictwie w lokalnych rytuałach (np. gminnych dożynkach).

Czy społeczność jest zainteresowana działaniem? Raczej nie, tzn. są np. grupki kobiet skupionych w KGW. Tyle, że aktywność sprowadza się do robienia wieńców i przygotowania występów na dożynki.

- Znaczący problem wpływający na niski stopień aktywności stanowi odpływ lokalnej młodzieży do większych ośrodków po ukończeniu przez nią gimnazjum.

Wpływ

- Lokalni liderzy są zdania, że obecnie nie ma przestrzeni w której lokalna społeczność mogłaby wyrażać swoje zdanie i opinie, zaś lokalna władza raczej nie dopuszcza przedstawicieli społeczności do podejmowania decyzji. Przykładem są konsultacje społeczne, o których mieszkańcy zazwyczaj nic nie wiedzą (informacje o nich umieszczane są jedynie na BIP na który mieszkańcy sami raczej nie wchodzi.).

Tu napisz, które z ocen cząstkowych składających się na ogólne wyniki BOX są dla Ciebie szczególnie uderzające, istotne, godne podkreślenia, czemu je przypisywać. Przytaczając poszczególne wnioski warto je zilustrować odpowiednimi cytatami z przeprowadzonych rozmów (pamiętaj o zanonimizowaniu wypowiedzi).

Podsumowanie

Tu podsumuj wyniki, napisz, jakie rekomendacje z nich wynikają, co zamierzasz zrobić, co Twoim zdaniem mogą zrobić w tej sprawie inni. Pamiętaj, żeby dostosować przekaz do tego, kto będzie głównym odbiorcą Twojego raportu – czy będą to odbiorcy Twoich działań, lokalny samorząd, potencjalni sponsorzy, inne organizacje czy ktoś inny.